

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Opgave 3 Leven met een beperking

### 17 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de transformatie-economie een betekenis- of zin-economie is, gericht op groei van het individu, anderen en de samenleving 1
- een argumentatie of 'dineren in het donker' bijdraagt aan zingeving met de implicatie dat commerciële bedrijven zinthema's aan de orde stellen 1
- een argumentatie of 'dineren in het donker' bijdraagt aan zingeving met de implicatie dat zingeving een vluchtige consumptiecultuur wordt 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De transformatie-economie is een betekenis- of zin-economie waarin belevenissen worden aangeboden die erop gericht zijn om van consumenten rijpere mensen te maken die bijdragen aan de ontwikkeling van zichzelf, anderen en de samenleving 1
  - 'Dineren in het donker' kun je doen in commerciële horecabedrijven. Daarmee is het typerend voor de transformatie-economie waarin commerciële bedrijven zinthema's aan de orde stellen. En het werkt mogelijk verbindend met anderen, in dit geval mensen met een visuele beperking. Toch denk ik niet dat 'dineren in het donker' echt bijdraagt aan zingeving, want het levert vooral waardering op voor je eigen gezegende situatie dat je gewoon kunt zien 1
  - Bovendien leidt het kopen van een 'verrijkende' ervaring volgens mij niet tot diep en blijvend inzicht over je eigen ontwikkeling en die van anderen in de samenleving. Het merendeel van de gasten prijst vooral de onalledaagse manier om van eten te genieten en zo krijgt het zinthema door de consumptie iets vluchtigs 1
- of
- Bedrijven die dineren in het donker aanbieden, stellen belangrijke zinthema's over 'ik' en 'de ander' en 'hoe samen te leven' aan de orde. Gasten ervaren zelf hoe het is om een visuele beperking te hebben en beseffen daardoor hoe bevoorrecht ze zijn dat ze zelf kunnen zien. Bovendien ontstaat er verbinding tussen zienden en niet-zienden. Verbinding met anderen die de wereld heel anders ervaren dan jij is volgens mij belangrijk om de samenleving als geheel te laten floreren. Ik denk dus dat 'dineren in het donker' bijdraagt aan zingeving omdat deze commerciële ervaring verrijkend is 1
  - Natuurlijk levert 'dineren in het donker' ook de vluchtige ervaring op van 'op een andere manier genieten van eten'. En misschien zal niet iedereen het diepere zinthema in al zijn facetten meekrijgen, maar dat zinthema's de kleur van de markt krijgen omdat je ze als 'consumptie' kunt kopen, betekent volgens mij vooral dat er veel meer mensen mee in aanraking komen dan anders het geval zou zijn. Daardoor zullen ook veel meer mensen wel over de diepere zinvraag gaan nadenken dan wanneer zinthema's alleen buiten de markt worden aangeboden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

**18 maximumscore 2**

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van Aristoteles' onderscheid tussen emoties, vermogens en karakterhouding: emoties zijn gewaarwordingen die gepaard gaan met pijn of genot, vermogens stellen ons in staat emoties te voelen, en een karakterhouding is de manier waarop een mens zich tot die emoties verhoudt 1
- een uitleg dat Goswami door zijn ervaring van teleurstelling met 'dineren in het donker' voortreffelijkheid zou kunnen ontwikkelen als hij zich tot zijn emotie verhoudt door zich te richten op het juiste midden 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Aristoteles beschrijft emoties als gewaarwordingen die gepaard gaan met pijn of genot, vermogens stellen ons in staat die emoties te voelen en een karakterhouding is volgens hem de manier waarop een mens zich tot die emoties verhoudt 1
- Volgens Aristoteles is het je karakterhouding die je tot een voortreffelijk of deugdzaam mens maakt. Door je te richten op het midden en een teveel of tekort aan emotie te vermijden, ontwikkel je deugdzaamheid. Als Goswami zich niet door zijn teleurstelling laat overspoelen, maar zich door logisch en redelijk nadenken bijvoorbeeld afvraagt hoe hij zijn teleurstelling in deze situatie zou kunnen inzetten voor mensen met een beperking, dan zou hij volgens Aristoteles 'voortreffelijkheid' kunnen ontwikkelen 1

**19 maximumscore 2**

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg vanuit de dimensie 'natuur' dat de betekenis van maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking vanuit Aristoteles' opvatting van het goede leven – dat mensen zich moeten schikken naar de vaststaande ordening van de natuur die ongelijk is –, anders is dan voor ons nu – dat we mensen gelijk moeten behandelen ondanks verschillen 1
- een uitleg vanuit de dimensie 'instituties' dat de betekenis van maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking vanuit Aristoteles' opvatting van het goede leven – sociale verhoudingen (instituties) komen tot uitdrukking in de hiërarchische sociale ordening waarin menselijke bloei niet voor iedereen is weggelegd –, anders is dan voor ons nu – instituties kunnen uitsluiting voorkomen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking zal voor Aristoteles iets anders betekenen dan voor ons nu, omdat Aristoteles uitging van een hiërarchische statische opvatting over de natuur. Daarin was ongelijkheid een natuurlijk gegeven, waarin de mens zich moest schikken naar de natuurlijke hiërarchie en sociale verhoudingen werden bepaald op basis van die ongelijkheid. Maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking betekende dus dat je als persoon met een beperking anders werd behandeld en dus in zekere zin wel uitgesloten werd, terwijl maatschappelijke erkenning nu eerder betekent dat die uitsluiting wordt opgeheven

1
- Ook vanuit de dimensie 'institutes' zal Aristoteles tot een andere opvatting komen over de maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking dan nu. Volgens Aristoteles krijgen sociale verhoudingen gestalte binnen de polis. Daarin staan aristocraten aan het hoofd, die de gemeenschap vormgeven. Macht moet volgens Aristoteles hiërarchisch worden georganiseerd en geïnstitutionaliseerd. Menselijke bloei is gebonden aan deze natuurlijke hiërarchische ordening en is niet voor iedereen in dezelfde mate weggelegd. Vanuit deze visie is maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking via institutionele wetten en regels niet nodig

1

**20 maximumscore 1**

Een goed antwoord bevat een uitleg dat de uitspraak van Ladau in tekst 7 kan aansluiten bij Hegels opvatting over 'Anerkennung' voor zover Ladau in tekst 7 met haar nadruk op erkenning van elkaar als verschillende personen aansluit bij Hegels opvatting van 'Anerkennung' als verdubbeling van ons zelfbewustzijn.

voorbeeld van een goed antwoord:

Volgens Hegel kan je alleen vrij zijn als de ander jou vrijlaat, als er een verdubbeling van het zelfbewustzijn optreedt, die Hegel 'Anerkennung' noemt. Je moet jezelf en de ander achten als persoon en omgekeerd moet de ander zichzelf en jou achten als persoon. Volgens Hegel bestaat erkenning niet in het tenietdoen van verschillen tussen mensen, waarbij het individu wordt opgenomen in een collectief 'wij' van gewoontes en gebruiken. Het collectief differentieert ook altijd weer naar individuen. De uitspraak van Ladau in tekst 7 kan hierbij aansluiten aangezien daarin wordt gezegd dat erkenning gaat over het omarmen van verschillen. En erkenning bestaat niet in een tijdelijke inleving in een ander, waarna je die ander weer vergeet.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

**21 maximumscore 1**

Een goed antwoord bevat een uitleg met Hegels sfeer van de zedelijkheid dat Ladau volgens Hegel niet vrij zou zijn: Ladau herkent zich niet in de collectieve sfeer van instituties en gewoonten in de samenleving.

voorbeeld van een goed antwoord:

De sfeer van de zedelijkheid is het collectieve geheel van instituties en gewoontes in een samenleving, die mede mogelijk maakt dat individuen hun identiteit kunnen realiseren. Vrijheid kan volgens Hegel alleen begrepen worden vanuit deze sfeer van de zedelijkheid. Ladau is in die zin niet vrij, omdat zij zich niet thuis voelt in de wereld waarin bijvoorbeeld stoepbranden gevaarlijk zijn. Zij herkent zichzelf niet in de sfeer van instituties en gewoontes, ze staat er als een vreemde tegenover in plaats van er deel van uit te maken en deze sfeer te ervaren als haar eigen identiteit.

**22 maximumscore 3**

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met het voorbeeld van mensen met een beperking wat Nussbaums *capabilities approach* inhoudt: maatschappelijke mogelijkheden bieden om iedereen, ook mensen met een beperking, een goed leven te kunnen laten ontwikkelen 1
- een weergave van een eigen opvatting over 'relaties' als dimensie van het goede leven 1
- een argumentatie met deze opvatting over 'relaties' of een *capabilities approach* voldoende is voor maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Nussbaum veronderstelt mens-zijn bepaalde mogelijkheden die iedereen naar eigen inzicht moet kunnen ontwikkelen om een goed leven te leiden. Een goed functionerende samenleving biedt deze mogelijkheden voor alle burgers. Ook mensen met een beperking moeten in staat zijn om te studeren en te werken, dus daar zijn in een *capabilities approach* speciale aanpassingen voor nodig 1
  - 'Relaties' als dimensie van het goede leven gaat voor mij over sociale verbondenheid op basis van gelijkwaardigheid in gedeelde omgangsvormen 1
  - Ik denk niet dat Nussbaums *capabilities approach* voldoende is voor maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking, omdat daarmee niet is gewaarborgd wat ik versta onder relaties als dimensie van het goede leven. Iemand in een rolstoel kan goud winnen op de Paralympische Spelen en dus de mogelijkheden hebben gekregen om zijn sportieve talenten te ontwikkelen en te doen wat hij of zij zelf wil. Maar als die persoon vervolgens in een restaurant wordt aangesproken alsof hij of zij achterlijk is in plaats van dat hij of zij niet kan lopen, dan vind ik dat de maatschappelijke erkenning toch behoorlijk mislukt is 1
- of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- 'Relaties' als dimensie van het goede leven gaat er voor mij om dat we van elkaar afhankelijk zijn voor zover we elkaar de vrijheid en kans geven om eigen individuele keuzes te maken 1
- Ik denk dat Nussbaums *capabilities approach* voldoende is voor maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking. Wie de kans krijgt om zijn eigen keuzes te maken, is maatschappelijk erkend wat mij betreft. Dus als de samenleving er echt helemaal op wordt ingericht dat mensen met wat voor beperking dan ook de mogelijkheden hebben om op dezelfde manier een goed leven te leiden als mensen zonder beperking, dan kunnen zij gewoon elk beroep of elke studie kiezen die ze willen en daarin succesvol worden. Dan is maatschappelijke erkenning dus bereikt 1

**23 maximumscore 2**

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de scheiding tussen de publieke en de private sfeer volgens Tronto inhoudt dat morele waarden die te maken hebben met 'zorg' worden teruggedrongen naar de privésfeer, terwijl de publieke sfeer vooral wordt gedomineerd door waarden als efficiëntie 1
- een uitleg met het onderscheid tussen private en publieke sfeer dat Ladaus afwijzing van 'inleving' kan aansluiten bij Tronto's opvatting dat zorg een publieke taak zou moeten zijn: inleving verplaatst zorg naar de privésfeer en pas als zorg een publieke taak is, is er sprake van maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Door de invoering van de vrije markt verplaatsen produceren en consumeren zich van het huishouden naar de publieke sfeer. In deze publiek-economische sfeer zijn efficiëntie en zakelijkheid steeds belangrijker, terwijl morele waarden die te maken hebben met zorgen, zoals medeleven en kwetsbaarheid, steeds minder belangrijk zijn geworden. Deze waarden worden teruggedrongen naar de privésfeer 1
- Ladaus afwijzing van 'inleving' heeft ermee te maken dat mensen met een beperking worden overgeleverd aan de privésfeer, waarin je medelijden met ze kunt hebben, zonder dat er in de publieke sfeer wordt gezorgd voor maatschappelijke erkenning. Haar afwijzing van 'inleving' kan zo aansluiten bij Tronto's opvatting dat zorg een publieke taak moet zijn en uit de privésfeer moet, zodat maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking mogelijk wordt 1